

БИБЛИОГРАФИЈА

Светозар НАУМОВСКИ

РАБОТНА БИБЛИОГРАФИЈА НА НАСТАВНИКОТ ПО ИСТОРИЈА ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА ДЕЛОТ ОД НАСТАВНАТА ПРОГРАМА КОЈ СЕ ОДНЕСУВА НА НОВ И НАРОДНАТА РЕВОЛУЦИЈА ВО МАКЕДОНИЈА ВО I ГОДИНА НА НАСОЧЕНОТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

Од ослободувањето до денес, наставата по историја била предмет на посебно внимание од низа стручни и општествено-политички фактори. При тоа, нејзиниот дел — историјата на Народноослободителната војна и Народната револуција во Македонија како и пошироко во Југославија беше и остана сè до денес главна преокупација на наведените фактори¹⁾, како и на општеството во целина.

За значењето на содржините од Народноослободителната војна и Народната револуција во наставата по историја, доволно е да наведеме неколку податоци.:

— Многубројните форми на борба во текот на четиригодишната Народноослободителна војна и Народна револуција, големиот хероизам на борците-комунисти, скоевци и други прогресивни сили од различна возраст и обата пола, кои оставија зад себе величествени примери на храброст, патриотизам, саможртвуваност и други високи човечки квалитети, се непресушен извор на воспитување на младото поколение во духот на југословенскиот социјалистички патриотизам.

— Историската вредност на судбоносните настани од времето на Народноослободителната војна и Народната револуција, како и на личностите кои во нив имаа значајна улога, се нераз-

¹⁾ В. Кушевски — С. Фиданова, Некои аспекти на образовно-воспитаното значење на одделни содржини од историјата на Народноослободителната војна и Народната револуција, Сп. Историја, Скопје, 1967, бр. 1, стр. 103.

рушава основа за идејно изградување на младата генерација, во развивањето патриотски и хумани односи²⁾.

— Заедничкото учество на сите југословенски народи и народности во Народноослободителната војна и Народната револуција, претставува факт од непроценливо значење за негувањето на братството-единството и заедништвото кај младата генерација.

— Преку изучувањето на содржините за Народноослободителната војна и Народната револуција, учениците ги согледуваат основните принципи, врз кои се развива нашата Револуција и врз кои се темели развитокот на општествените односи во нашата социјалистичка самоуправна заедница: покрај принципот на заедништвото уште и ослободување на човечкиот труд, класната солидарност и интернационализмот, револуционерната етика и социјалистичкиот хуманизам, борбата за рамноправност на луѓето од сите нации и раси, и создавањето такви производствено-општествени односи во кои работните луѓе сами управуваат со резултатите од својот труд³⁾.

Оттука произлегува целата сложеност, тежината на работата и одговорноста на наставниот кадар, како истиот Народноослободителната војна и Народната револуција ја интерпретира во наставата по историја, а особено пред учениците од средношколска возраст.

Во сегашните наставни програми по историја во СРМ, Народноослободителната војна и Народната револуција во Македонија се изучуваат во составот на девет наставни единици, и тоа:

- I. Нападот и окупацијата на Југославија;
- II. Востанието во Македонија;
- III. Развој на НОВ во Југославија и Македонија 1942;
- IV. Создавање и развој на органите на народната власт;
- V. Разгорување на вооружената борба во Македонија 1943 година;
- VI. Второто заседание на АВНОЈ;
- VII. Општонародното востание во Македонија 1944 година;
- VIII. Борбите за ослободување на Југославија;
- IX. Просветата и културата во НОВ⁴⁾.

2) Иван Маневски, Народноослободителната војна и револуцијата во воспитно-образовниот процес по историја во основните училишта од подрачјето на град Скопје, Сп. Историја, Скопје, 1977, бр. 1, стр. 185.

3) Исто, стр. 185—186.

4) Прегледот на насловите на методските единици е цитиран според учебникот по „Историја за I клас на средното образование“, од Цветан Беличански, Благоја Цветковски и Алеко Корвезировски, кој учебник со решение на Републичкиот педагошки совет бр. 03—30 од 6. II 1982 година е одобрен за употреба во I година на сите средни училишта во СРМ.

Наша цел на ова место, е преку библиографскиот прилог кој е составен дел на овој труд, да помогнеме на наставниците по историја во средните училишта, подобро и посодржајно да ги подготвуваат своите наставни часови (методски единици) од областа на Народноослободителната војна и Народната револуција во Македонија, упатувајќи ги истите на поважните библиографски единици на македонската историографија, кои на наставниците би им послужиле не само за да ги дополнат и продлабочат своите знаења, туку корисно можат да им послужат и за организирање и изведување изборна настава по историја (упатување на учениците самостојно да читаат и обработуваат историска литература и извори, проширувајќи ги на тој начин своите знаења од овој предмет), како и за организирање на работата на историските секции. Во случаите, пак, каде учениците пројавуваат и вонреден интерес за изучување на историската наука оваа работна библиографија може многу полезно да користи за организирање факултативна настава по историја.

Во денешно време, кога во развојот на научните истражувања како и во издавачката дејност на македонската и пошироко југословенската историска наука се отишло забележително напред, се поставува како неодложна потребата на наставниците по историја, истите да ги следат односно да бидат во тек со дострелите на нашата историска наука, и историските настани за пред учениците да ги објаснуваат и за нив да заземаат ставови во светлината на најновите истражувања на нашата историографија. За да можат да го постигнат тоа, пред наставниците по историја се поставува како нивна секојдневна активност, па дури и како работна задача, истите да настојуваат благовремено и редовно да ја следат и се снабдуваат со историска литература и периодика, формирајќи на тој начин домашна стручна библиотека, како и да се залагаат со историска литература и периодика навреме да се снабдува и претплатува училишната библиотека, па дури во одделни случаи и учениците (историски списанија и др.).

За таа цел во прилогов даваме библиографски приказ, на позначајната и посеопфатна литература и извори⁵⁾ за секоја методска целина, посебно за обележаните методски единици (наброени претходно од I до IX).

⁵⁾ Библиографскиот приказ не е даден според азбучен ред на авторите како што е вообичаено во практиката, туку од практични причини редоследот на библиографските единици е направен според важноста односно богатството со податоци релевантни за соодветната методска единица. За олеснување работата на наставниците означен е и бројот на страниците, на односната тематика.

I. Нападот и окупацијата на Југославија

1. Владо Ивановски и Растислав Терзиоски, Априлската војна и окупацијата во Македонија 1941 година, Сп. Историја Скопје, бр 1, стр. 97—118.
2. Т. Симовски, Априлската војна и окупацијата на Југославија и Грција според прегледот на Ернест Висхаупт, архивски воен советник на XII германска армија, Сп. Историја, Скопје, 1974, бр. 1, стр. 239—276.
3. Михаило Апостолски, Избрани дела, Скопје, 1973, том 1, стр. 35—41.
4. Д-р Владо Ивановски, Ослободителната војна во Западна Македонија 1941—1944, Скопје, 1973, стр. 13—42.
5. Владо А. Ивановски, Западна Македонија во првите месеци по капитулацијата на Југославија 1941 година, Сп. Историја, Скопје, 1967, бр. 2, стр. 40—48.
6. Глигор Тодоровски, Некои институции во Западна Македонија воведени во времето на окупацијата 1941—1944 година, ГИНИ, Скопје, 1961, бр. 2, стр. 99—124.
7. Д-р Растислав Терзиоски, Некои аспекти од отпорот на македонскиот народ против денационализаторската политика на бугарскиот окупатор во окупирана Македонија (1941—1944), ГИНИ, Скопје, 1971, бр. 3, стр. 71—82.
8. Р. Терзиоски, За дискриминаторската политика на бугарскиот окупатор врз народностите во Македонија (1941—1944) и отпорот на Комунистичката партија на Македонија против неа, Сп. Историја, Скопје, 1973, бр. 2, стр. 159—168.
9. Перо Морача — Душан Биланџиќ — Станислав Стојановиќ, Историја на Сојузот на комунистите на Југославија (краток преглед), Скопје, 1979, стр. 123—129.
10. Војмир Кљаковиќ, Талијанско-бугарски спор око Македоније 1941 године, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија“, Скопје, 1973, стр. 243—260.
11. С. Фиданова, Некои форми на отпор против окупаторот во Прилепско во 1941 година, Сп. Историја, 1974, бр. 2, стр. 153—162.
12. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, стр. 279—301.
13. Милица Бодрожик, Прилог кон проучување на проокупаторските групации во текот на НОВ, ГИНИ, Скопје, 1974, бр. 1, стр. 135—156.

II. Востанието во Македонија

1. Јосип Броз Тито, Национално питање у Југославији у светлости Народноослободилачке борбе, Зборник „Говори и чланци“, Загреб, 1979, книга I, стр. 113—121.
2. Цветко Узуновски, Востанието во 1941 во Македонија, Сп. Историја, Скопје, 1974, бр. 2, стр. 83—123.
3. Цветко Узуновски, Востанието 1941 во Македонија, ГИНИ, Скопје, 1975, бр. 1, стр. 7—44.
4. Михаило Апостолски, Избрани дела, 1973, том 1, стр. 47—60
5. Владо Ивановски, За почетокот на востанието во Македонија во 1941 година, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија“, Скопје, 1973, стр. 117—134.
6. Лазар Колишевски, Мајските и јунските денови во 1941 година во Македонија, Зборник „Четириесет години“, Скопје, 1962, книга 5, стр. 127—141.
7. Д-р Владо Ивановски, Партиската организација на територијата на Македонија под италијанска окупација април—ноември 1941 година, ГИНИ, Скопје, 1966, бр. 2—3, стр. 45—62.
8. Д-р Владо Ивановски, Ослободителната војна во Западна Македонија 1941—1944, Скопје, 1973, стр. 43—64 и 83—100.
9. Д-р Перо Дамјановиќ, Титовиот придонес кон борбата на македонскиот народ за ослободување и национална афирмација, Зборник „Основањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија“ Скопје, 1980, книга прва, стр. 135—168.
10. Ристо Кирјазовски, Егејска Македонија во 1941 година, ГИНИ, Скопје, 1981, бр. 1, стр. 125—136.
11. Димитар Митрев, Партизанското движење во Пиринска Македонија, ГИНИ, Скопје, 1981, бр. 1, стр. 113—117.
12. Владо А. Ивановски, Почетоци на востанието во Македонија во 1941 година, ГИНИ, Скопје, 1971, бр. 3, стр. 17—32.
13. Проф. Мустафа Карахасан, Турската народност како субјект во класно-националната политика на КПМ, Зборник „Основањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија“, Скопје, 1980, книга прва, стр. 475—488.
14. В. А. Ивановски, Прогони и процеси на бугарскиот окупатор во Македонија во 1941 година, Сп. Историја, Скопје, 1969, бр. 1, стр. 135—139.
15. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, книга трета, стр. 303—316.
16. Зборник „Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава“, Скопје, 1981, документи бр. 183—196 (стр. 345—372), книга втора.

III. Развој на НОВ во Југославија и Македонија 1942 година

1. Јосип Броз Тито, Сеќавања и пораки по повод 30-годишнината од победата над фашизмот, Сп. Историја, Скопје, 1981, бр. 1, стр. 41—68.
2. Михаило Апостолски, 1942 година во Македонија — полна политичка победа над окупаторите, Зборник „Велес и Велешко во Народноослободителната војна 1942”, Титов Велес, 1969, стр. 37—48.
3. Михаило Апостолски, Избрани дела, Скопје, 1973, том 1, стр. 61—67.
4. Д-р Владо Ивановски, Ослободителната војна во Западна Македонија 1941—1944, Скопје 1973, стр. 101—120.
5. Цветко Узуновски, Преместувањето на политичкото и военото раководство на Македонија од Скопје во Лопушник и неговото значење за разгорување на востанието, ГИНИ, Скопје, 1974, бр. 1, стр. 219—226.
6. Вера Весковиќ-Вангели, Мајската демонстрација на Велешките жени во 1942 година, Сп. Историја, Скопје, 1968, бр. 1, стр. 93—97.
7. Младен Цолиќ, Четничке војне формације Драже Михајловиќа у Македонији 1942—1944, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија”, Скопје, 1973, стр. 583—606.
8. П. Стојанов, Бугарската денационализаторска политика во Македонија и посебно во Велешка околија 1941—42 година и нејзиниот крах, Сп. Историја, Скопје, 1970, бр. 1, стр. 73—80.
9. Димитар Митрев, За развојот на партизанското движење во Пиринска Македонија, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија”, Скопје, 1973, стр. 135—144.
10. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, книга трета, стр. 317—351.
11. Зборник „Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава”, Скопје, 1981, документи бр. 166а—176 (стр. 311—329), 194—200 (стр. 373—393), 222—225а (стр. 460—470), книга втора.

IV. Создавање и развој на органите на народната власт

1. Јосип Броз Тито, Говор на Прво заседању АВНОЈА, Зборник „Говори и чланци”, Загреб, 1979, книга I, стр. 97—101.
2. Душан Живковиќ и Владо Ивановски, Создавање и развој на револуционерната власт во Југославија 1941—1945 година”, Сп. Историја, Скопје, 1981, бр. 1, стр. 141—164.
3. Михаило Апостолски, Улогата на Главниот штаб во изградбата на народната власт, Зборник „Развиток на државноста на македонскиот народ”, Скопје, 1966, стр. 265—288.
4. Владо А. Ивановски, Формирањето и активноста на Народноослободителните одбори во Западна Македонија во 1943

- година, Зборник „Развиток на државноста на македонскиот народ“, Скопје, 1966, стр. 321—332.
5. Славка Фиданова, Некои особености во развитокот на народната власт во Западна Македонија, Зборник „Развиток на државноста на македонскиот народ, Скопје, 1966, стр. 299—320.
 6. Д-р Владо Ивановски, Ослободителната војна во Западна Македонија 1941—1944, Скопје 1973, стр. 106—107 и 197—220.
 7. Перо Морача — Душан Биланшиќ — Станислав Стојановиќ, Историја на Сојузот на комунистите на Југославија (краток преглед), Скопје, 1979, стр. 141—164, 178—181 и 212—218.
 8. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969; книга трета, стр. 425—428.
 9. М. Јовановиќ, Некои форми од нелегалната работа на жени и младинки во Македонија во текот на Народноослободителното движење 1941—1944 година, Сп. Историја, Скопје, 1971, бр. 1, стр. 87—102.
 10. Зборник „Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална слобода“, Скопје, 1981, документи бр. 257—261 (стр. 529—539), книга втора.

V. Разгорување на вооружената борба во Македонија 1943 година

1. Страхил Гигов, Формирањето на Комунистичката партија на Македонија, Зборник „Основањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија“, Скопје, 1980, книга прва, стр. 555—564.
2. Љупчо Арсов, Создавањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија, Зборник „Основањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија“, Скопје, 1980, книга прва, стр. 21—92.
3. Историја на Македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, книга трета, стр. 353—394.
4. Крсте Маркоски, Значењето на основањето на КПМ и одржувањето на Првата седница на ЦК КПМ, Сп. Историја, Скопје, бр. 1, стр. 15—32.
5. Д-р Велимир Брезовски, Организационата и политичката состојба на КПЈ во Македонија во времето на основањето на КПМ, Зборник „Основањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија“ Скопје, 1980, книга прва, стр. 529—554.
6. Д-р Велимир Брезовски, Ослободителната војна во Македонија во 1943 (на територијата на СР Македонија), Скопје, 1971.
7. Михаило Апостолски, Избрани дела, Скопје, 1973, том 1. стр. 78—122 и том 2, стр. 9—100.
8. Страхил Гигов, Формирањето на Централниот комитет на Комунистичката партија на Македонија, ГИНИ, Скопје, 1973, бр. 1, стр. 23—34.
9. Димитар Мигрев, Партизанското движење во Пиринска Македонија, ГИНИ, Скопје, 1971, бр. 1, стр. 117—122.

10. Христо Андоновски, Организацијата СНОФ во Леринско, Костурско и македонскиот реонски комитет на КПГ во Воденско, ГИНИ, Скопје, 1966, бр. 2—3, стр. 5—44.
11. Цветко Узуновски, Преместувањето на политичкото и военото раководство од Скопје во Лопушник и неговото значење за разгор на востанието, ГИНИ, Скопје, 1974, бр. 1, стр. 226—230.
12. Велимир Брезовски, Манифестот на Главниот штаб на Народноослободителната војска и партизанските одреди на Македонија, Сп. Историја, Скопје, 1974, бр. 1, стр. 25—42.
13. Љупчо Арсов, Создавањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија (I дел) Сп. Историја, Скопје, 1979, бр. 2, стр. 11—48.
14. Љупчо Арсов, Создавањето и развојот на Комунистичката партија на Македонија (II дел) Сп. Историја, Скопје, 1980, бр. 1, стр. 17—56.
15. Д-р Миле Тодоровски, Партизанските одреди и Народноослободителната војска на Македонија во ослободителната војна и револуцијата во 1941—1944, Скопје, 1972.
16. Зборник „Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава“, Скопје, 1981, книга втора, документи бр. 177—179, (стр. 330—335), 201—210 (стр. 394—435) и 226—243 (стр. 471—499).

VI. Второто заседание на АВНОЈ

1. Јосип Броз Тито, Значај одлука АВНОЈА за даљи развој наше борбе и стварање државне заједнице, Зборник „Говори и чланци“, Загреб, 1979, книга I, стр. 166—173.
2. Михаилс Апостолски, Одлуките на АВНОЈ — реализација на целите и вековната борба на македонскиот народ, Сп. Историја, Скопје, 1984, бр. 1, стр. 59—82.
3. Михаило Апостолски, Друго заседание АВНОЈА и војнополитичка ситуација у Македонији, Сп. Југословенски историски часопис, Београд, 1963, бр. 4, стр. 31—54.
4. Владимир Митков, Развојот на државноста и сувереноста на републиките во југословенската федерација, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија“, Скопје, 1973, стр. 289—297.
5. Александар Христов, Создавањето на македонската држава 1878—1978, Скопје, 1985, том 3.
6. Зборник „Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава“, Скопје, 1981, книга втора, документи бр. 262—263 (стр. 539—543).
7. „Зборник на документи за создавање на македонската државност (1893—1944), Скопје 1976, документи бр. 112—115, (стр. 414—420).
8. Зборник на документи „АСНОМ 1944—1964“, Скопје, 1964, документи бр. 1—4 (стр. 41—51), 6 (стр. 54—55), 22—23 (стр. 116—120).

VII. Општонародното востание во Македонија 1944 година

1. Михаило Апостолски, Избрани дела, Скопје, 1973, том 1, стр. 123—188; том 2, стр. 101—258; том 3, стр. 7—200.
2. Д-р Владо Ивановски, Ослободителната војна во Западна Македонија 1941—1944, Скопје, 1973, стр. 221—270.
3. В. Ивановски, Системот на народната власт во Македонија спроти конечното ослободување, Сп. Историја, 1969, бр. 1—2, стр. 55—64.
4. Проф. д-р Александар Христов, Конституирање на Македонија како државно-правен субјект во југословенската федерација, ГИНИ, Скопје, 1979, бр. 1, стр. 83—90.
5. Данчо Зографски, Историското значење на АСНОМ, Сп. Историја, Скопје, 1984, бр. 1, стр. 171—182.
6. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, книга трета, стр. 395—424.
7. Димитар Митрев, За развојот на партизанското движење во Пиринска Македонија, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија“, 1973, стр. 149—153.
8. Димитар Митрев, Партизанското движење во Пиринска Македонија, ГИНИ, 1981, бр. 1, стр. 122—125.
9. Зборник „Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава“, Скопје, 1981, книга втора, документи бр 180—182 (стр. 336—344), 211—219 (стр. 435—456), 244—256 (стр. 500—526), 269—289 (стр. 548—625).
10. Зборник на документи „АСНОМ 1944—1964“, Скопје, 1964, документи бр. 34—56 (стр. 183—302).

VIII. Борбите за ослободување на Југославија

1. Михаило Апостолски, Избрани дела, Скопје, 1973, том 1, стр. 189—248; том 4, стр. 9—303.
2. Боро Митровски, Завршните операции за ослободување на Македонија, Сп. Историја, Скопје, 1974, бр. 2, стр. 5—58.
3. Боро Митровски, Борбите на 15-от ударен корпус за ослободување на Славонска Пожега, ГИНИ, Скопје, бр. 2—3, стр. 65—82.
4. Томо Ристовски, Германско-бугарската офанзива во Меглен и на планината Пајак во светлината на најновата германска документација од Архивот „Вашингтон“, ГИНИ, Скопје, 1973, бр. 1, стр. 35—48.
5. Томо Ристовски, Народноослободителната борба во Повардарјето во 1944 година, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија“, Скопје, 1973, стр. 513—538.
6. Боро Митровски, 15 ударен корпус (македонски) во завршните борби за ослободување на Југославија, Зборник „Ос-

лободителната војна и револуцијата во Македонија”, Скопје, 1973, стр. 485—512 .

7. Д-р Владо А. Ивановски, Ослободителната војна во Запад-

на Македонија 1941—1944, Скопје, 1973, стр. 273—294.

8. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, книга трета, стр. 425—461.

IX. Просветата и културата во НОВ

1. Боро Мокров, Преглед на печатот во Македонија од период на НОБ, ГИНИ, Скопје, 1967, бр. 1, стр. 135—176.
2. Галена Куцуловска, Осврт врз културата и просветата во Народноослободителната војна во Македонија, Зборник „Ослободителната војна и револуцијата во Македонија”, Скопје, 1973., стр. 455—472.
3. Д-р Боро Мокров, Развојот на македонскиот печат и новинарство, Скопје, 1980, стр. 398—457.
4. Тодор Трајановски, На маргините на Охридското основно школство, Сп. Историја, Скопје, 1978, бр. 1, стр. 187—208.
5. Боро Китаноски, Првите македонски училишта во НОВ, Скопје, 1973.
6. Историја на македонскиот народ, ИНИ, Скопје, 1969, книга трета, стр. 463—476 .
7. Миле Тодоровски, Работата на првите училишта на слободната територија во 1943, Сп. Просветно дело, Скопје, 1961, бр. 5—6, стр. 26—27.

8. Н. Велјановски, Проблемите на описменувањето и образованието низ документите на АСНОМ, Сп. Историја, 1970, бр. 1, стр. 51—58.
9. Зборник документи „АСНОМ 1944—1964”, Скопје, документи бр. 216—225 (стр. 641—659).
10. Зборник „АСНОМ — документи”, Скопје, 1984, том I, книга 1, документ бр. 77—79 (стр. 237—239); том I, книга 2, документи бр. 292—313 (стр. 307—341).

На крајот би напоменале, дека при подготовките и обработката на наведените историски единици, покрај цитираните библиографски единици, можат да послужат и голем број документи и останати текстови, објавени во: Собрани дела на Јосип Броз Тито, Скопје, 1983, книга 1—30; како и Извори за ослободителната војна и револуцијата во Македонија 1941—1945, ИНИ, Скопје, 1968, том I, книга 1—7, како и други извори и литература.